naiva kramena pratikshanam parinamamánáh paridrisyante. Atah siddham, kramányatvát parinámányatvam. Sarveshám chittádínám parinámasáránám kechid dharmáh pratyakshenaivopalabhyante, yathá sukhádayah samsthánádayas cha; kechich chaikántenánumánagamyá, yathá karmasamskárasaktiprabhritayo: dharminas cha bhinnábhinnarúpatayá sarvatránugamah 11511 परि-णामत्वयसंयमादतीतानागतज्ञानं ॥१६॥ ज्ञब्दार्यप्रत्ययानामितरेतराध्या-सात्सं करस्त त्प्रविभागसंयमात्सर्वभूत रुतज्ञानं । Eshám sabda-arthajnánánám vyavaháre itaretarádhyásád bhinnánám api buddhyaikarúpatápádanát samkírnatvam. Tathá hi. Gám ánayety uktah kaschid, a. golakshanam artham gotvajátyavachhinnam sásnádimatpindarúpam, b. sabdam cha tadváchakam, c. jnánam cha tadgráhakam abhedenaivádhyavasyati; na tv a. asya gosabdo váchako, b. 'yam gosabdasya váchyas, c. tayor idam gráhakam jnánam iti bhedena vyavaharati. Tathá hi, ko 'yam arthah, ko 'yam sabdah, kim idam jnánam iti prishtah sarvatraikarúpam evottaram dadáti 'gaur' iti. Sa yady ekarúpatám na pratipadyate, katham ekam uttaram prayachhati? Evam tasminn avasthite yo'yam pravibhága, 'idam sabdasya tattvam yad váchakatvam náma, idam arthasya (scil. tattvam) yad váchyatvam, idam jnánasya vat prakásakatvam' iti pravibhágam vidháya, tasmin pravibháge yah samyamam karoti, tasya sarveshám bhútánám etc. 11711 संस्कारसाञ्चात्करणात्पूर्वजातिज्ञानं । dvividhás chittasya vásanárúpáh samskáráh. Kechit smritimátrotpádanaphaláh, kechij játyáyurbhogalakshanavipákahetavo, yathá dharmádharmákhyáh. samskáreshu yadá samyamam karoti, 'evam mayá so 'rtho 'nubhúta, evam mayá sá krivá nishpáditá' iti púrvakritam sarvam anusamdadháno bhávanayaiva, prabodhakam antarenodbuddhasamskárah, sarvam atítam smarati ॥ 18 ॥ प्रत्ययस्य परिचत्रज्ञानं । pratyayasya parachittasya kenachin mukharágádiná lingena grihítasya yadá samyamam karoti, tadá parakíyasya chittasya jnánam utpadyate. Sarágam asya chittam vítarágam veti parachittagatán sarván eva dharmán jánáti ॥19॥1 न च सालंबनं तस्याविषयीभूतन्वात् । tasya parasya yach chittam sálambanam svakíyálambanena sahitam, [tan] na sakyate jnátum, álambanasya kenachil lingenávishayíkritatvál, lingách chittabhávamátram parasyávagatam, na tu nílavishayam asya chittam pítavishayam iti vá 112011 कायरूपसंयमात्रहासशक्तिसंभे चखुःप्रकाशासंयोगे इतथानं । káyah saríram, tasya rúpam chakshurgráhyo gunah. Tasmin káye rúpam iti samyamát, tasya rúpasya chakshurgráhyatvarúpá yá saktis, tasyáh stambhe (bhávanávasát pratibandhe) chakshuhprakásásamyoge, chakshushah

prakásah sattvadharmas, tasyásamyoge, tadgrahanasya vyápárábháve yogino 'ntardhánam bhavati ॥ 21॥ एतेन शब्दाद्यंतथानमुक्तं ॥२२॥ सोपक्रमं निरूपक्रमं च क्रमे तत्संयमाटपरां-तज्ञानमरिष्टेभ्यो वा । áyurvipákam yat púrvakritam karma tad dviprakáram: sopakramam nirupakramam cha. Tatra sopakramam yat phalajananáya sahopakramena káryakáranábhimukhyena vartate, yathoshnapradese prasáritam árdravastram síghram eva sushyati. Uktarúpaviparítam nirupakramam, yathá tad evárdram vásah samvartitam anushņadeșe chireņa șosham eti. Tasmin dvividhe karmani yah samyamam karoti, 'kim mama karma síghravipákam, kim chiravipákam' ity avadhánadárdhyád aparántajnánam asyotpadyate. Aparántah șaríraviyogas, tasmin jnánam: amushmin kále 'mushmin dese mama saríraviyogo bhavishyatíti nihsamsayam jánáti. Arishtebhyo vá. Arishtáni trividháni, ádhyátmikádhibhútádhidaivikabhedena. Tatra a. ádhyátmikáni, pihitakarnah kaushthasya váyor ghosham na srinotíty evamádíni, b. ádhibhautikány, akasmád vikritapurushadarşanádíni, c. ádhidaivikány, akánda eva drashtum aşakyasvargádipadárthadarşanádíni. Tebhyah şaríraviyogakálam jánáti ॥ 23 ॥ मैत्र्यादिषु बलानि । maitríkarunámuditásu vo vihitah samyamas tasya baláni tásám maitryádínám sambandhíni prádurbhavanti. Maitríkarunámuditás tathásya prakarsham gachhanti, yathá sarvasya mitratvádikam sampratipadyate 11 24 11 नलेप हस्तिबलादीनि ॥ २५॥ प्रवृत्त्यालोकन्यासात्मृद्धाव्यवहितविप्रकृष्टज्ञानं । pravrittir vishayavatí (1, 35) jyotishmatí cha (1, 36). Tasyám yo 'sáv álokah sáttvikaprakásaprasaras tasya nikhileshu vishayeshu nyását tadárúpitánám vishayánám bhávanát sántahkaraneshv indriyeshu prakrishtasaktitám ápanneshu súkshmasya paramánváder, vyavahitasya bhúmyantargatasya nidhánáder, viprakrishtasya megháder, aparapársvavartino rasáyanáder jnánam utpadyate 112611 भवनज्ञानं सूर्ये संयमात् ॥२७॥ चंद्रे ताराव्युहज्ञानं । vyúho visishtah samnivesah ॥ 28 ॥ ध्रुवे तहतिज्ञानं ॥ २९ ॥ नाभिचक्रे कायव्यहज्ञानं । şaríra[madhya]varti nábhisamjnakam yat shodaşáram chakram tasmin kritasamyamasya yoginah káyagato yo 'sau vyúho visishtarasamaladhátunádyádínám avasthánam, tatra jnánam utpadyate. Nábhichakram sarírasya madhyavarti sarvatah prasritánám nádyádínám múlabhútam, atas tatra kritávadhánasya samagrah samniveso yathávad ábháti ॥ 30 ॥ कंठकूपे खुत्पिपासादिनिवृत्तिः ॥ 39 ॥ कुमैनाड्यां स्पेपे। kanthakúpasyádhastád dridhá kúrmákhyá nádí ॥३२॥ मुर्थेज्योतिषि सिद्धद्शैनं। şiraḥkapále brahmarandhrákhyam chhidram prakásádháratváj jyotih. Yathá guhábhyantarasthasya maneh prasarantí prabhá kunchikávivarapradese samghatate, tathá hridayasthah sáttvikah prakásah prasritah sampinditatvam bhajate. Tatra kritasamyamasya ye dyáváprithivyor antarálavartinah siddhá

¹ Mirabilis profecto haec facultas foret, et homine statum 'ecstaticum' subeunte vix digna.